

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

03. marts 2016

UPA 2016/99

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Nunatsinni aatsitassat uran-imik akullit aamma qingnornernik ulorianartunik akullit allat piiarneqalissagaluarpata aatsitassat sinnikuinik mingunnaqisunik nunatsinni eqqaaveqartinneqarsinnaanerisa inerteqqutaalersinnissaat siunertaralugu Naalakkersuisut suliniuteqaqqullugit pequneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqatigiit)

Tunggavilersuut:

Inatsisartut upernaag manna ataatsimiinnerat iluatsillugu siunnersuut pingaarutilik suliassanngortippara. Ersersikkumasara tassaavoq Inatsisartuni ilaasortat inuttut taasinermikkut aalajangigassaat ukiuni aggersuni inuit nunatsinni najugaqartut qanoq avatangiiseqarlutik najukkaminni inuutinneqarnissaannut assut aalajangiisussaammat. Inuit Narsami najugaqartut, aamma Narsap qanittuani minguitsumi savaateqarnermik inuussutissarsiuteqartut qanoq ingerlajumaarnerannut malunnaatilimmik sunniuteqartussamik.

Ilanngullugu eqqaarusuppara siorna aasaanerani savaateqarnermik nunalerinermillu inuussutissarsiuteqartut nunatta kujataani aatsitassat uran-imik qingnornernillu ulorianartunik akullit eqqaaveqarnissaat ataatsimeersuarnerminni akerlilerlugu aalajangiummassuk. Isumaqatigiinneq pivoq uran-imik piiaanissamut akerliuneq tapersersuinerluunniit apeqqaatinnagu.

Pineqartup qiterisaa isumaqatiginarpoq, tassalu najukkami inuit navialasinnginnissaat avataangiisillu minguitsuutinnissaat, aamma kinguaassatta nunamik minguitsumik kingornutassaqaarnissaat, taakkualu mingutsaaliuinnermut aningaasartuutunik aamma kingornutassinnginnissaat, taamatullu savaateqarnermik nunalerinermillu inuussutissarsiutit ukiuni untritilikkaani kalaallit namminneq naqqaniit ineriartortissimasaat akornusernagu ineriartorteqqinnissaata akornuserneqaannginnissaa. Savaatillit isummernerat assortoruminaatsoq assut ilalernartippara.

Uanga nammineq siunnersuuteqartut uran-imik piiaanissaq akerlerilluinnarakku naluneqaanngilaq. Naluneqaanngilaq aatsitassat qingnornillit nunami inuuffigisatsinni piiarneqarnissaat, eqqaaveqartinneqarnissaat, ulluinnarnilu inuit najukkaminni inuuneranni pitsaanngitsumik sunnerneqarnerungaalersinneqarnissaat akerlerilluinnarakku. Uran-imik piiaanissamut isumaqataasut ataqqivakka isummersoqatiginissaannullu tikilluaqquakka.

Illoqarfik Narsaq tassaasariaqaanngilaq inuit najugaat qingnornernik ulorianartunik eqqaavisoq.

Isumaqarpunga isumaqatigiissutigisinnaagipput uran-imik piianeq kisimi suliffissanik pilersitsivissatuaanngitsoq. Taamatuttaaq tamatta nalunngilarput aatsitassarsiorniat

suliffissanik pilersitseqatigissallugit atorluarsinnaagatsigit, akerlianilli aamma nalunngilarput uagut inuiannik allanik isumalluuteqanngikkaluarluta nunatsinni suliffissanik pilersitsisinnaagatta. Taamaammat aatsitassarsiorniat piumasaat kisiisa aallaaviginagit inuiattut uagut nammineq piumasaqaatitta qanoq naapitinneqarsinnaanerit pikkoriffiginerusariaqarparput.

Pisariaqarluinnarpoq uran aamma aatsitassat allat qinngornernik ulorianartunik akullit inuit nunami najugaqarfigisaanni siammartertussanngorlugit sammineqannginnissaat. Taamaammat pissusiviusut misissorlugit inoqatitta sioqqutsisumik illersorneqarnissaat qulakkeerniarneqarnissaa pisariaqarpoq.

Siunnersuutigaara illoqarfik Narsaq, aammalu Narsami innuttaasut uran-imik aningaasarsiorumanerup tappiillisitsigaluttualersup siunissaarutsissanngikkaa. Massakkulli Naalackersuisoqatiit Narsami inuit inoqarfigisaata qanittuani uran-imik aatsitassarsiorumaqisut amerlanerussuteqarlutik akuersissappata nunatta kujataani qinngornernik akulinnik eqqaaveqarnissaata inerteqqutigineqarnissaannik savaatillit isummernerat matumani siunnersuutigisakkut qulakkeerniarpara.

Inatsisartuni ilaasortat oqallinnermi isummersoqatigiinnerat katersuuffiusumik angusaqarfiusinnaassasoq neriuutigaara. Oqallilluarnissassinnik kissaallusi siunnersut matumuuna saqqummiuppara.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissat

Pisortanut aningaasatigut immikkut kingunissat

Matumani siunnersuutigineqartoq pineqartillugu, aalajangiiffigisassatullu siunnersuut akuerineqassanersoq ilisimatinnagu sutigut tamatigut aningaasatigut kingunerisinnaasai ilisimariissallugit ajornarpoq. Ukioq 2011-mi GME misissueqqaarnissaminnut akuersisummi ilassummik pipput, tasanilu suliffeqarfiup uran-itaqarnerani misissuinissaminnut pisinnaatitaalerlutik – tamannalu uran-imik qallueqqusiunnaarnerup atorunnaarsinneqannginnera sioqqullugu pilluni. Tassunga atatillugu ukioq 2010-mi septembarip qaammataani "Kalaallit Nunaanni misissueqqaarnermi piumasaqaatit" Naalackersuisunit allanngortinneqarput.

Isumaga naapertorlugu taamani misissueqqaarnissanut akuersisummi GME-mut tunniunneqartumi, taamatullu akuersisummut ilassutigineqartumi ingerlassap nalaani uran-imik paaanissaminnut pisinnaatitaanermik imaluunniit qulakkeerinninnermik ingerlassisunut taamani Naalackersuusunit tunniussisoqarsimanera takuneqarneqarsinnaanngitsutut isumaqarfigineqarpoq. Pissutsit taamaanneri GME-mit ilisimaneqarsimassapput, taamaattorli pisinnatitaanertik naapertorlugu mississuinertik nangiinnarsimavaat; tamakkulu pinerini uran-imik qallueqqusiunnaavinnissamut aalajangigaq sulit atuuppoq.

Siunissarli eqqarsaatigalugu akuersisummik tigummiqartut matumani siunnersuutigineqartup akuersisutigineqarnerani pisinnaatitaanermik annaasaqarsinnaanerisigut Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuutigisassaannik saqqummersoqarsinnaanissaa avaqqunneqarsinnaanngilaq.

Assersuutigalugu Kuannersuarni aatsitassanik qaqutigoortunik pīaanissap pīvusunnngortis-sinnaanissaa ajornarsissappat immaqa aatsitassanik qinngornernik ulorianartortalinnik¹ qalluisinnaannginneq patsisigalugu aporfissaqalerneq avaqqunneqarsinnaassanngilaq. Taamatulli pisinnaatitaaffinnik annaasaqarnerup nalinga maannakkut pissutsit taamaatsillugit aningaasartalerneqarsinnaanngikkallarpoq.

Malussarfigisinnaasarunarli § 37 naapertorlugu apeqqutigineqartumut nr. 53/2016-imut akissutigineqartumi allassimavoq, tassani oqaatigineqarmat GME ukiuni 2005 - 2014 ujaasinermut 480 mio. kr.-inik aningaasartuuteqarsimasoq.

Suliffeqarfik pisinnaatitaanerminik killilerneqarnissaa aalajangiunneqassappat aningaasartuutit pineqartut ilaasa suliffeqarfimmut utertittariaqarsinnaanerit Inatsisartunit aalajangerneqassappat ilimanarsisinnaavoq.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummi saqqummiunneqartut pīvusunnngortinneqassappata Naalackersuisuni allaffissornikkut nukinik atuisoqartariaqassaaq. Inatsiliornikkut Aatsitassanut Ikummatissanullu Inatsimmik nutarterinissaa aalajangiiffigisassatut siunnersuutigineqartup siunertarisaa Ikummatissanut Aatsitassanullu Inatsit najoqqurataralugu naleqqussaasoqassappat pisariaqartinneqassasorinarpoq, tamakkulu inuiaqatigiinnut paasissutissuosiornernik tusarniaanernillu malitseqartussaassallutik.

Taamatuttaq GME-mik isumaqatigiinniartoqarnissaanut allaffissornikkut nukissanik atuisoqartariaqarnissaa ilimagisariaqarpoq. Missingersukannissagaanni ukiut marluk-pingasut A/C naapertorlugu atorneqarsinnaapput, taamatullu 1,5 mio. kr. aningaasartuutissat pineqartut immikkut Namminersorlutik Oqartussat ingerlatsinermut aningaasaliissutaanni nassaarisariaqassapput.

Pisortanut aningaasatigut naliginnaasumik kingunissat

Nunatsinni attaveqaaqatigiinnerup atugarissaarnerullu ineriartortinnissaannut avatitsinnit aningaasaliisoqarnissaanik orniginartitsissagutta inuiaqatigiittut sinaakkusiilluta patajaatsunik aalajangersuisinnaanerput, pīvusunnngortitsisinnaanerput attassisinnaanerpullu pisariaqarpoq. Tamanna aatsitassarsiornernik ingerlatsinerni inuussutissarsiorfinnillu allani atuuppoq.

Pingaartumik pīsuussutunik uumaatsunik pīaasinnaanermut pīmasaqaatit tungaasigut ukiuni arlaqalersuni nalornisitsinerit qularnanngitsumik ineriartortitsinissatsinnut nunanit allanit aningaasaliisinnaasunik pilerinarsaasinnaanitsinnik killilersuisimassaagut. Taamaammalu siunissami uran-imik atuisinnaanermit apeqqummi killiffitta maannakkut erseqqissarneqarnissaa naammassineqarnissaalu kissaatiginarlunilu pisariaqalerpoq. Nammineerlunga isumaga naapertorlugu matumani siunnersuutigisara taamatut pīsoqarsinnaanissaanut aqutissiuussisinnaavoq.

Namminersorluni inuussutissarsiuteqartunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissat

GME-p pisinnaatitaanerminik annaasaqarsinnaanissaa pillugu qulaani immikkoortumi oqaatigineqartut innersuutigineqassapput. Matumani siunnersuutiginqartoq Inatsisartunit

---

¹ Takuuk <http://gme.gl/fremtidens-kvanefjeld-nye-attractive-jobs-til-gronland>

Suliffeqarfik nittartakkamini immikkoortoq 4-mi ima allappoq: "Aatsitassanik qaqutigoortunik qalluigaangatta uran saniatigut qaqqittarparput. Uran-ip qaqqap iluaniitiinnarnissaa teknik-ikkut ajornarpoq".

akuersaarneqassappat aatsitassat piiakkat ulorianartunik qinngornertallit eqqagarsartaat nunatsinnit avammut nunanut allanut assartortussaassapput.

Tamannalu apeqqut ilaatigut suliffeqarfinnik isumaqatigiinniarnerni akuersissutit pigisaat – pingaartumik GME eqqarsaatigalugu – erseqqissarniartariaqassapput. Siunnersuutigineqartoq akuerineqassappat aatsitassarsiornikkut naalakkersuinikkut siunnerfiit allanngoriarnerinik takutitsisussaavoq, tamannalu nunarsuup sinneranit nunatsinni aningaasaliissuseqarusussinnaanernik kajumissuseqarnerit annikillinissaat kingunerisinnaavaa.

Aatsitassanit piiakkanit eqqagassanik sinneruttunillu nunatta avataanut assartuinissaq qanorluunnit pigaanni nunatsinni eqqagassanik toqqorsiveqarsinnaanitsinnut naleqqiullugu suliffeqarfinnut aningaasartuutaanerussiaaq.

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissat

Matumani siunnersuutigineqartup akuerineqarnera ima kinguneqarsinnaavoq aatsitassarsiornierup iluani siunissami suliffeqarfiusinnaasut qassiussagaluarnersut pilersinneqanngitsoornerat. Aappaatigulli aamma siunnersuutigineqartup kingunerisinnaavaa nunatsinni pinngortitaq innuttaasullu aatsitassanik qinngornernik ulorianartunik piaanikkut avatangiisivut ajortumik siunniuteqarsinnaasunik eqqorneqannginnissaat.